

CHƯƠNG 17

Bài Đọc Thêm

Bài 17-2

VÀI NÉT VỀ TƯ TƯỞNG PHẬT GIÁO CỦA VUA TRẦN THÁI TÔNG

*(Nhân đi thăm đền Thái Vi ở Hoa Lư
nơi vua Trần Thái Tông tu hành)*

Phần 172-4

LỤC THỜI SÁM HỐI

Sách đã thất lạc nay chỉ còn bài “Tựa”.

TỰA KHÓA NGHI SÁU THỜI SÁM HỐI (LỤC THỜI SÁM HỐI)⁽¹⁾

Tiện lợi việc đi lại dưới sông trên bộ, là nhờ xe, thuyền; tẩy sạch bụi dơ nơi thân tâm, là do sám hối. Muốn tẩy sạch thân tâm mà không dùng sám hối, khác nào muốn tiện lợi qua lại mà chẳng dùng xe, thuyền. Thế mới biết công dụng sám hối rất là to. Cho nên kinh Đại Tập nói: "Như áo dơ hằng trăm năm, có thể trong một ngày giặt được sạch sẽ. Như thế, trong trăm ngàn kiếp đã tích tụ các nghiệp chẳng lành, do nhờ Phật lực, khéo thuận tư duy, có thể trong một ngày hay một giờ, trọn hay tiêu diệt!"

Vả lại, chúng sanh từ trước đến nay tánh giác thanh tịnh tròn sáng, trong trẻo như hư không chẳng có mây bụi. Do bọt vọng dấy lên, cỗi uế hiện thành, năng và sở nương nhau, Phật với chúng sanh thấy hai. Căn tánh sai biệt, ngu trí phân chia, chỉ cho một cửa, khó được ngộ nhập. Vì thế, đức Phật chúng ta trí nguyện rộng lớn, mở cửa phương tiện, tùy lối chỉ đường về, đúng bệnh cho thuốc. Biết huyền cấu của chúng sanh từ vọng mà sanh, khuyên họ một niệm kính thành quy y sám hối. Khiến thân tâm thanh tịnh, trong sạch như xưa. Gió yên thì sóng lặng, bụi sạch thì gương sáng. Sao thế? Vì trước khởi tâm ác, như mây che mặt trăng, sau sanh

(¹) Bản dịch và lời giảng của Hòa thượng Thích Thanh Từ.

tâm thiện, như đuốc sáng tan bóng tối. Ôi! Công dụng sám hối lớn lao há chẳng vậy sao?

Trẫm nhờ quyền thuộc nhà trời, ở ngôi chí tôn, nên việc dân gian quốc chính phiền rộn. Phồn hoa dụ dỗ bên ngoài, thị dục mê hoặc ở trong. Miệng thì chán ngán vị ngon, thân phải đeo mang vàng ngọc. Thấy nghe đuổi theo thịnh sắc, ở ăn toàn chốn gác đài. Lại nữa, thói đòi khinh bạc, nhân pháp suy vi, học giả mù độn, căn lành kém mỏng. Ngày thì căn trần va chạm, lưới nghiệp kéo lôi; đêm thì mê ngủ che đậy, dây lười trói buộc. Ngày đêm dính mắc, đâu không phải là lỗi chuốc họa gây thù. Trẫm vì lẽ đó, ôm ấp trong lòng, thương cảm xen lẫn, quên ăn mất ngủ. Nhân khi việc triều rảnh rỗi, xem khắp Kinh, Luận và các văn nghi lễ, tuyển chọn pháp có được tự lợi, lợi tha dùng để chỉ dạy cho người. Trăn trở suy đi nghĩ lại, xua tạo nghiệp trọn do sáu căn. Vì thế đức Phật Thích Ca khi chưa thành đạo, trước vào núi Tuyết sáu năm tu khổ hạnh, là do sáu căn đó vậy. Phỏng theo ý ấy, lấy sáu căn phân làm sáu thời, mỗi thời lễ sám một căn. Chính trẫm chế nghi văn sám hối này, gọi là "Khóa nghi sáu thời lễ Phật sám hối".

Văn thì rườm rà, lời thì xa xôi. Nếu văn rườm rà thì người lười sám hối, lời xa xôi thì dễ sanh nghi. Cho nên không dùng lời phù phiếm dòn cho đầy quyển, cốt khiến người đọc tụng vui vẻ, người nghe thấy dễ ngộ. Mới mong những kẻ có lòng tin, ngày đêm phát tâm chí thành, theo khóa nghi này làm lễ

sám hối. Đây chẳng phụ chí nguyện tự lợi, lợi tha của trẫm.

Người sáng mắt thời sau, chớ xem nghi văn này mà phát cười. Tuy nhiên như thế:

*Không nhân ngỗ tía hoa cười sớm,
Đâu thấy hoàng oanh đậu liễu xanh.*

Tóm tắt một vài ý chính trong bài tựa “Lục Thời Sám Hối”.

- Tại sao có tên “Lục Thời Sám Hối” ? Bài tựa đã nói rõ:

“Đức Phật Thích Ca khi chưa thành đạo, trước vào núi Tuyết sáu năm tu khổ hạnh, là do sáu căn đó vậy. Phỏng theo ý ấy, lấy sáu căn phân làm sáu thời, mỗi thời lễ sám một căn”.

- Chúng sinh khởi đầu vốn tâm trong sáng, tròn đầy. Vì do sáu căn (mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý) tiếp xúc với sáu trần (sắc, âm thanh, mùi, vị, thân, tâm ý) sinh ra vọng tưởng, phân biệt, đối đãi mà tạo nên tội lỗi, đưa đẩy chúng ta vào chỗ khổ đau, ô uế thành ra “tạo nghiệp”.

- Ngài nhìn lại bản thân mình, sống trong nhung lụa của ngôi thiên tử, ngày đêm lục căn vương mắc *phồn hoa dục dõ bên ngoài, thị dục mê hoặc ở trong*. Đó là cái nguyên nhân “gây họa chuốc thù”. Ngài ngày quên ăn đêm quên ngủ, tự xem kinh sách, tìm tòi ra phương pháp “*sám hối*” để tẩy rửa nghiệp mình và để người đời theo gương bắt chước. Đó tức “tự lợi lợi tha”, có ích cho mình mà cũng có ích cho

người. Sám hối là truy tìm những lỗi lầm của mình đã tạo nên tội lỗi mà sửa chữa để thân tâm trở về cái trong sáng ban đầu.

- Đức Phật có nhiều pháp môn để dẫn dắt chúng sinh. Nếu chỉ có một pháp môn (một cửa) thì có nhiều người không theo nổi nên Đức Phật đã đặt ra nhiều pháp môn (nhiều cửa) để mọi người tùy căn cơ mà vào (mà tu tập). Ngài cũng theo gương Đức Phật soạn pháp môn “sám hối” này để mọi người tùy theo căn cơ mà tụng niệm, thực hành. Sám hối cho sáu căn khi tiếp xúc với sáu trần mà không còn dính mắc. Nhờ đó ta đạt được cái *vô trụ* mà vô trụ chính là tâm Bồ Đề hay tâm Vô Thượng Vô Đẳng Chính Giác (tâm Phật).

- Ngài kết thúc bằng hai câu thơ:

*“Không nhân ngô tía hoa cười sớm,
Đâu thấy hoàng oanh đậu liễu xanh”.*

Ý ngài muốn nhắn với những *người ngộ đạo* sau này đừng cười vì sao đã ngộ đạo mà còn dùng hình thức lễ lạy trong sám hối. Ngài nói, ví như (qua câu thơ đầu) con đường nhỏ kia nếu không có ngô tía, hoa nở sớm thì (qua câu thơ thứ hai) con chim hoàng oanh đâu biết đã tới mùa xuân để trở về đậu trên cành liễu xanh (theo điển cổ Trung Hoa). Ấy chính là *hình thức tuy ở bên ngoài, nhưng cái bên ngoài ấy lại làm khởi sinh cái cao siêu, cái đạt đạo ở bên trong tâm*. Tư tưởng này ảnh hưởng rất nhiều đến tư tưởng của cháu ngài là vua Trần Nhân Tông, ông Tổ Thiền phái Trúc Lâm sau này. ■